

İşletmelerin Yapılanmasında Temel İlkeler

Yard.Doç.Dr. Haluk Tanrıverdi

İşletmelerin İşleyiş sistemi

Bugün işletmecilik alanında büyük gelişmeler yaşanmaktadır. Pazar ve müşteri odaklı, tüketici ihtiyaçlarını uygun yer, zaman, maliyet, kaynak, fiyat ve nitelik açılarından karşılayan dinamik yapı gösteren istikrarlı ve sürekli gelişme gösteren işletmeler başarılı olmaktadır.

Bilindiği gibi işletmeler; insan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ekonomik olmakla yükümlü birimler olarak tanımlanmaktadır.

Ekonomi bilimi verilerinden yola çıkacak olursak, sınırsız olan insan ihtiyaçlarını karşılamada sınırlı olan arz kaynakları kullanılarak tüketicilerin tatmin edilmesi sağlanmaktadır. Bu nedenle işletmenin elindeki arz kaynaklarını verimli kullanması her şeyden fazla önem taşımaktadır.

İşletmeler cesaret, uzağı görer ve risk üstlenen girişimciler eliyle kurulurlar.

Kurulan işletmenin teşebbüs rolüne bürünerek, faaliyetlerini ekonomik kılarak yeni üniteler kurması ve böylece girişim rolünü oynaması beklenir.

Önemli olan ne sorularına cevap verebilmektir.

İşletmeler ekonomik, teknolojik, sosyal-kültürel, yasal hukuki, fiziki çevresel faktörler içinde iç ve dış çevre şartlarını ve teknolojik gelişimleri izleyerek değişken ve denetlenemeyen (parametre) faktörlerini gözetererek başarıya ulaşmak zorundadırlar. Bu arada ekonomik anlamda işletmeler doğru amaç, vizyon ve hedef ve tahmin ve planlarla ne sorularının cevabına çözüm getirci çalışmalarda bulunmalıdırlar. Ne sorularını $4n+1k+1n$ olarak ifade edebiliriz. Ne üretilecek?, ne zaman üretilecek?, nasıl üretilecek?, nerede üretilecek? ve kim için kimlerle üretim yapılacak? soruları ve bu soruları anlamlı kılan niçin üretilecek sorusuna cevap vermek esastır.

Mekaniklikten organikliğe

İşletmelerin temel sistemi çevre ve teknolojiye duyarlı olarak girdileri temin etmek, bunları üretimle fayda sağlayacak biçime dönüştürmek, pazara sunmak, daha başarılı olmak için geri dönüşümleri izlemek olarak nitelenebilir.

Bu yönüyle işletmeler mekanik durumdaki maddî-nakdi kaynakları gerçekleştirdikleri üretimle organik yapıya dönüştürürler.

İşletmelerin toplumsal fayda sağlaması esastır

İşletmeler yer, zaman, maliyet, kaynak, nitelik açılarından tedarik, üretim-dönüşüm-sunum hizmetinde bulunup, geri bildirim yaptıklarında fayda sağlayarak kendinden bekleneni yerine getirmiş olmaktadırlar.

Sunulan mal veya hizmetin insan varlığının ihtiyacını giderme özelliğini karşılıyorsa iş-

letmeler fayda sağlamış olurlar.

Fayda sağlama bilindiği gibi tüketiciye yer, zaman, şekil, mülkiyet, itibar ve fonksiyonel fayda getirecek şekilde mal veya hizmet üretimi yaptıklarında anlam kazanmaktadırlar.

Fayda sağlamada esas ölçütü; işletmelerin ürettikleri mal ya da hizmeti sundukları tüketicinin rolü belirlemektedir. İşletmeler eğer topluma hizmet ediyorsa kişisel fayda değil toplumsal fayda gözetilecek şekilde fayda sağlamaya yönelik faaliyette bulunmaları gerekir. Bu yüzden toplum yararına olmayan üretimden de (kişisel fayda sağlanabilir olmasına rağmen) kaçınmaları gerekir.

Hatta denilebilir ki, toplumsal faydayı gözetmeyen işletmelerin sosyal sorumluluk ve yükümlülüklerini gerçekçi şekilde yerine getirmiş olmaları söz konusu olamaz.

İnsancıl Bir İşletme

Bilindiği gibi işletmeler fizik kaynakları, malzeme, araç-gereci, sermaye ve teknolojiyi ve en önemlisi insan varlığını bütünleştirerek mal ya da hizmet üretme ya da bunların ticaretini yapmak için kurulurlar. İşletmenin ortamının, sunulan imkanlarının, fiziki ve donanımının insancıl özellikler sahip olması her şeyden önemlidir. Burada kastedilen insanın genel özelliklerine uygun bir işletme ortamının var edilmiş olması gerekir. Yani işletmede işin unsurları araştırılmış, iş analizi, iş tanımı, işgücü gerekleri ve iş değerlendirmesi faaliyetleri eksiksiz yerine getirilmiş olmalıdır.

Bu çalışmalarını tamamladıktan sonra o işe uygun insan varlığının işletmeye kazandırılması ve insan varlığının istikrarlı, işinden tatmin olan, huzurlu, sıcak, samimi bir atmosferi insan sunmak gerekir.

Bütünleşik faaliyet başarıyı oluşturur

İşletmeler temin ve tedarik ettikleri girdileri üretime dönüştürüp mal ya da hizmet elde ederken; tasarım, üretim, sunum ve satış sonrası hizmetlerdeki faaliyetlerinde üretken, verimli ve etkin olmayı amaçlamalıdırlar.

Üretkenlik; işleme sürecini talebe uygun yapıya dönüştürme gücünü ve yeteneğini, kısaca üretebilme olgusunu ifade eder.

Verimlilik işletmenin girdileri ile çıktıları arasında anlamlı farklar oluşturmayı ve maliyet düşürerek optimal (maliyetli uygunluk) anlayışa ulaşmayı hedeflerler. Kısaca he işi yapmanın bir "doğru yolu" vardır. İşleri doğru yapmakla amaca ulaşmada önemli bir adım atılmış olur.

Ama bilelim ki belirleyici olan işletmenin üretken ve verimli yapısıyla amaçlarına ulaşmasıdır. Bunu gerçekleştirdiğinde etkinlik sağlanmış olur. Etkinlik de kısaca doğru olanı yapmak anlamına gelir. Üretkenlik, verimlilik anlamına gelmeyeceği gibi, verimlilik de etkinliği her zaman sağlayamamaktadır.

İşletmenin üretken, verimli ve etkin olması başarıya ulaşmasını ifade etmektedir. İşte bu durumda da bütünleşik başarı yani sinerji elde edilmiş olur. İşletmenin alt sistemlerinin öğeleri ana işletme sistemi içinde ana amaçlara ulaşmada eğer kendilerinden bekleneni yerine getirirse orada optimallik (en uygunluk) ve sinerji sağlanmış olur. Sinerji kavramını işletmenin organik, dinamik, geleceği önceden sezineleyen (proaktif) bir yapı, bir sistem olarak ifade etmek ve $2+2=4$ kavramının üstesine taşımak olarak ifade edebiliriz. Amaçlarına erişemeyen işletmelerde ise bu durumun tersi olabilmektedir.

Sonuçta işletmeler de farklı alanlarda yapılsansa da mal ya da hizmet üretimi yada ticaretiyle uğraşsalar da işleyiş sistemleri birbirlerine benzerlik gösterir. Doğru yerde, doğru büyüklükte, doğru manda doğru üretim konularını belirleyecek bir üretim ve pazarlama sistemine sahip olan işletmeler başarıya ulaşmada önemli bir adımı gerçekleştirmiş olmaktadırlar.

İçindekiler

ULAŞIM DOSYASI

- 6 İETT'NİN İSTANBUL
ULAŞIMDAKİ YERİ
-
- 18 KENT ULAŞIMINDA
HALK OTOBÜSLERİ
-
- 20 KENT İÇİ ULAŞIMINDA
DENİZ TAŞIMACILIĞI
-
- 22 ULAŞIMDA TAKSİCİLER
VE SORUNLARI
-
- 24 ULAŞIMDA SORUNLAR
VE ÇÖZÜMLER
-
- 26 KENT İÇİ ULAŞIMDA
ULAŞIM A.Ş.'NİN ROLÜ
-
- 30 ULAŞIMDA BİLİNÇLİ VE KU-
RUMSAL ÇALIŞMA DÖNEMİ

SAĞLIK

- 62 GIDA KATKI MADDELERİ
VE SAĞLIĞIMIZ

EKONOMİ

32 TÜRK EKONOMİSİ NEREYE
GİDİYOR ?

42 DÜNYADAN EKONOMİ
HABERLERİ

40 ULUSAL EKONOMİ
HABERLERİ

36 AVUPA BİRLİĞİ
NELER GETİRECEK?

İŞLETME YAZILARI

48 İNSAN KAYNAKLARI PLAN-
LAMASI VE MOTİVASYON

52 İŞLETMELERİN YAPILANMA-
SINDA TEMEL KRİTERLER

54 AHLAKİ KRİTERLER SETİ

TEKNİK KOORDİNASYON
Blue Mushroom Creative 0216 335 36 91

BASKI
MİLSAN AŞ

DAĞITIM SORUMLUSU
Eyüp Sabri Akcaba

OKUR HİZMETLERİ
Hüseyin Cilbıroğlu 0216 332 55 88

Kısıklı Mh. Reşat Bey Sk. Şener Sitesi A Blok
D:1 Üsküdar - İstanbul Tel: (216) 461 99 45
Fax: (216) 461 99 42
info@isletmedunyasi.com

Yazı ve fotoğrafların tüm hakları İŞLETME
DÜNYASI dergisine, yazarların sorumluluğu
yazarlarına, ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine
aittir.

SÜRELİ YAYIN

İMTİYAZ SAHİBİ
Deha Dan. Eğt. Turz. ve Tic. Ltd. Şti adına
Prof. Dr. Sami Şener

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Derya Balaban (dbalaban@isletimedunyasi.com)

YÖNETİM DANIŞMANI
Doç. Dr. Ömer Torlak (omertorlak@isletimedunyasi.com)

GENEL YAYIN DANIŞMANI
Ahmet Küçükkağa (akucukaga@isletimedunyasi.com)

SANAT DANIŞMANI
Yalçın T. Balaban (balabanyalcin@isletimedunyasi.com)

PAZARLAMA DANIŞMANI
Sual Keten (suatketen@isletimedunyasi.com)

TANITIM VE İLETİŞİM
Hüseyin Cilbıroğlu (huseyin@isletimedunyasi.com)

HABER ARAŞTIRMA
Halice Nur (halicenur@isletimedunyasi.com)

KURUMSAL İLETİŞİM
M. Avil Şener (asener@isletimedunyasi.com)

TERCÜME
Emin Bostancıoğlu, Ahmet Varol

REKLAM GURUBU
Serdar Keten
Seyli Alçınsoy
Banu Güney

REKLAM REZERVASYON
Tel. 0216 428 32 27
Faks. 0216 428 32 85

ARAP DÜNYASI TEMSİLCİSİ
Muhammed Adil

ANKARA TEMSİLCİSİ
Sinan Burhan

KONYA TEMSİLCİSİ
Hürşit Büyükmatur

DERGİ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Sami Şener
Doç. Dr. Ömer Torlak
Yrd. Doç. Dr. Haluk Tanıverdi
Dr. Yüksek Müh. Nurettin Nıkbay
Yalçın Turgut
Ahmet Küçükkağa
Derya Balaban

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Sabahattin Zaim
Prof. Dr. Fehim Üçışık
Prof. Dr. Mecit Eş
Prof. Dr. Nazif Gürdoğan
Prof. Dr. Necdet Şensoy
Doç. Dr. Ömer Torlak
Melin Genç
İbrahim Mirmahmutoglu

evrensel, ulusal, bütüncül...

işletme dünyası

www.isletmedunyasi.com

KENT İÇİ ULAŞIM NASIL ÇÖZÜLECEK ?

TÜRK EKONOMİSİ NEREYE GİDİYOR?

Rıfat Hisarcıklı oğlu
T.O.O.B. Başkanı

Avrupa Topluluğu neler getirecek ?

Samet Yapar
Yaparlar San. ve Tic.A.Ş. Yön. Kur. Bşk.yrd.

İbrahim Mirmahmutoğlu
Diyazn Group Yön. Kur. Bşk.

Faysal Tunç
Boots Genel Müdürü